

מדינת ישראל
משרד החינוך
האגף לחינוך מבוגרים

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : חורף תשפ"ב, 2022
היקף הבחינה : 1 יח"ל
מספר שאלון : 990201

תקשורת – יחידת לימוד אחת

מחונן

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה : שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח הערכה : בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון : $40 = (4 \times 10)$ נקודות

פרק שני : $40 = (4 \times 10)$ נקודות

פרק שלישי : $20 = (2 \times 10)$ נקודות

סה"כ 100 נקודות.

ג. מלאו את הפרטים הבאים :

פרטי הנבחן:	פרטי מרכז השכלה:
מספר הנבחן ברשימה: _____	שם המוסד: _____
שם משפחה + פרטי: _____	שם מרכז הבחינה: _____
ת.ז. <input type="text"/>	
שם המעריך: _____	
ציון הבחינה: _____	

בהצלחה!

פרק ראשון - תקשורת ודמוקרטיה (40 נקודות)

יש לענות על ארבע שאלות מבין השאלות 1-6. כל תשובה נכונה – 10 נקודות.

בשיא מגפת הקורונה השתמשה המדינה בטכנולוגיה של איכוני שב"כ, שבעזרתה היה אפשר לאתר חולי קורונה בעזרת הטלפונים הסלולריים שלהם. אזרחים רבים התקוממו נגד השיטה בטענה שהיא פוגעת בפרטיות ובצנעת הפרט שלהם. המדינה, לעומתם, טענה שיש מצב חירום וצריך לאתר חולים ולבודד אותם כדי למנוע את התפשטות המגפה.

1. א. הסבירו מהי "צנעת הפרט" שלזכותה טענו המתנגדים לאיכון. (5 נק')

"צנעת הפרט" מתייחסת לזכותו של כל אדם בחברה להימנע מחשיפת מידע אישי על חייו, גופו ומעשיו לעיני הציבור, ולכל מי שהוא אינו מעוניין לחשוף מידע מסוג זה בפניו.

ב. ציינו והסבירו מקרה נוסף שבו יש להפעיל את חוק "צנעת הפרט". (5 נק')

***לקבל כל מקרה שמביא הכותב ושהוא רלוונטי להדגמת צנעת הפרט: פרסום תמונה שלו ללא הסכמתו, כתובתו וכו'.**

2. האם, לדעתכם, המדינה הייתה צריכה להישמע למחאת המתנגדים ולעצור את האיכון הסלולרי? נמקו. (10 נק')

***יש לקבל כל דעה בתנאי שהיא מנומקת היטב. אפשר לקבל תשובות באמצעות דוגמאות.**

3. מכנים את התקשורת "כלב השמירה של הדמוקרטיה". הסבירו למה הכוונה. הביאו דוגמאות. (10 נק')

כאשר התקשורת מדווחת על אירועים או מביאה לידיעת הציבור את התנהלותם של נבחרים הציבור לטוב או לרע היא חושפת אותם לביקורת הציבור. כאשר הנבחרים יודעים שבכל רגע נתון התקשורת יכולה לחשוף אותם ברבים, יש סיכוי שיזהרו. התקשורת דומה לכלב ששומר על הסביבה, על הדמוקרטיה, מפני שחיתויות ומפני קריסה. *לבודקים- לקבל כל דוגמה רלוונטית.

4. א. הסבירו מהו "צו איסור פרסום". (5 נק')

נועד למנוע פגיעה בחקירת משטרה או חקירה אחרת או פגיעה בשמו הטוב של אדם. צו איסור פרסום הוא אוטומטי כאשר מדובר בקטין שהוא חשוד, נאשם או נפגע מעבירה.

ב. האם בעידן האינטרנט אפשר לאכוף צו זה?

(5 נק')

כמעט אין אפשרות לאכוף צו איסור פרסום באינטרנט. מה שנאסר בישראל, למשל, יכול להתפרסם באתרים בחו"ל כי עליהם אי אפשר לאסור. כך מגיעות ידיעות חסויות אלינו למרות האיסור. כאשר מדובר באתרי אינטרנט גדולים במיוחד אפשר לאכוף עליהם צו זה, אבל לא על פרסום מטעמים של אנשים פרטיים.

5. הסבירו מה ההבדל בין תקשורת בדמוקרטיה לבין תקשורת בדיקטטורה.

(10 נק')

התקשורת בדמוקרטיה, פרט להיותה מדווחת על אירועים, היא גם מפרשת אותם ולכן פתוחה לדעות שונות. נוסף לכך, התקשורת בדמוקרטיה חוקרת וחושפת שחיתויות ואירועים לא תקינים אחרים. כלומר, היא משמשת גם כלי של פיקוח ובקרה על השלטון ויש לה השפעה רבה עליו ועל העם. בדיקטטורה התקשורת תמיד משמשת "שופר" של המנהיגות ומשמיעה לציבור רק מה שהשלטון מעוניין בו. היא אינה מבקרת את השלטון, אינה מפקחת עליו ואינה גורמת לשינוי במדינה.

6. ציינו והסבירו שני תפקידים של התקשורת במערכת הבחירות לכנסת.

(10 נק')

מידע שימושי: מתי הבחירות, היכן הקלפיות, סימני פתקים, ועוד.
פרשנות: מצע המפלגות, דעות של המועמדים, ועוד.
גיוס ושכנוע: תעמולה.

פרק שני (40 נקודות)

יש לענות על ארבע שאלות מבין השאלות 7-13. כל תשובה נכונה - 10 נקודות.

7. קריטריונים של חדשות

א. ציינו והסבירו שני קריטריונים של חדשות. (6 נק')

הפתעה, אירוע גדול (סף עוצמה), בהירות וחד-משמעיות (עליית מחירים, תאונה), משמעות חברתית מקומית או זרה (ישראלים שנספו בחו"ל), התאמה לציפיות (אירוע הגיוני, צלחת מעופפת = לא הגיוני), המשכיות (מעקב אחרי התפתחות או תוצאות של האירוע), קשור לבני אדם (תרופה חדשה למחלה סופנית), שליליות (מושכת תשומת לב, לא שגרתית: בניין קורס).

ב. הביאו שתי דוגמאות לחדשות שיש בהן קריטריונים כאלה. (4 נק')
ראו דוגמאות אפשריות בתשובה לסעיף א'.

8. חופש הביטוי

הסבירו מתי עלולות להיות מגבלות על חופש הביטוי. (10 נק')
במקרה של ביטויי גזענות, הסתה, סכנה לביטחון וסכנה לחיי אדם.

9. תפקידי תקשורת ההמונים

א. ציינו והסבירו שני תפקידים של תקשורת המונים. (6 נק')
הסבר של שניים מהתפקידים: סיקור ופיקוח, תיאום וקישור, העברת תרבות ומסורת, בידור, גיוס ושכנוע.

ב. ציינו שם של תוכניות טלוויזיה שמייצגת כל אחד מהתפקידים שציננתם. (4 נק')
דוגמה לתוכניות: סיקור ופרשנות - חדשות, יציע הספורט; העברה תרבותית - קבלת שבת; גיוס - פרסומות; בידור - הישרדות.

10. חמשת המ"מים של התקשורת

לפניכם ידיעה קצרה, קראו אותה בעיון וענו על השאלות: דובר המשטרה מוסר כי בשעות הלילה המאוחרות דקר גבר את אשתו למוות בביתם שבירושלים. כתבנו, שהגיע למקום הרצח, שמע מפי השכנים שבין בני הזוג התקיים סכסוך קשה וממושך. המשטרה עורכת מצוד אחר הבעל שנמלט מזירת האירוע.

א. מהם חמשת המ"מים של התקשורת?
מי, מה, מתי, מקום, מדוע (5 נק')

ב. איך מופיע כל אחד מהם בידיעה?

(5 נק')

מי = מי הדמויות: גבר, אשתו
מה = מה קרה: גבר דקר את אשתו
מתי קרה = מאוחר בלילה
מקום = היכן קרה : בביתם בירושלים
מדוע קרה = סכסוך ביניהם

11. אירוע מדיה

א. ציינו והסבירו שנ מאפיינים של אירוע מדיה.

(5 נק')

שידור חי, מתוכנן מראש, דמויות / קבוצה הרואיות, מאוחר במקום ובזמן, הצפייה כנורמה חברתית, משמעות דרמטית, מפר שגרה וכו'.

ב. הביאו דוגמה לאירוע, והסבירו מדוע הוא נחשב כזה.

(5 נק')

הכתרה של מלך/ה, מונדיאל וכו'.

12. תקשורת בין-אישית

א. ציינו והסבירו שנ סוגים של "רעש" בתקשורת.

(5 נק')

רעש חיצוני: רעש אמיתי שמפריע לשמיעה; רעש פנימי כאשר האדם אינו מתקשר מסיבות אישיות; רעש לשוני- אין הבנה של השפה; רעש תרבותי – חוסר הבנה של מנהגי תרבות בין המתקשרים.

ב. הביאו דוגמה לכל סוג של "רעש" שציינתם. אמבולנסים = חיצוני, עייפות חוסר ריכוז = (5 נק')

פנימי, לשוני = דוברים שפות שונות, תרבותי = דיבור על עניינים אישיים אינו מקובל בכל התרבויות.

13. זכות הציבור לדעת

מהו ההבדל בין "עניין ציבורי" לבין "מעניין את הציבור". תוכלו להסביר בעזרת דוגמאות.

(10 נק')

"עניין ציבורי" מה שקורה במדינה ויש לו השפעה על הציבור: משפט של ראש ממשלה, מבצע צבאי ועוד. "מעניין את הציבור" – רכילות, חיים אישיים של פוליטיקאים או אישי ציבור, ידיעות שאין להן השפעה ישירה על הציבור.

פרק שלישי (20 נקודות)

יש להשיב על **10 שאלות** מבין השאלות 14-25. הקיפו במעגל את התשובה הנכונה – "נכון" או "לא נכון". כל תשובה נכונה - 2 נקודות.

1. נמען הוא זה שמעביר את המסר בתקשורת בין אישית. נכון / **לא נכון**
2. אולימפיאדה אינה נחשבת לאירוע מדיה. נכון / **לא נכון**
3. חופש ביטוי הוא זכות יסוד בדמוקרטיה. נכון / לא נכון
4. "גיוס" הוא אחד מתפקידי התקשורת. **נכון** / לא נכון
5. בתקשורת המונים הקהל אינו מוכר למוען. **נכון** / לא נכון
6. מי שחבר ברשת חברתית עלול לעיתים להיפגע ממנה. **נכון** / לא נכון
7. אחד מתפקידיה של תקשורת ההמונים הוא העברת המורשת. **נכון** / לא נכון
8. השאלות "מי" ו-"מדוע" הן שתיים מחמשת המ"מים. **נכון** / לא נכון
9. "רעש" בתקשורת הוא הרעש שמקימים מפגינים כשמצלמים אותם. נכון / **לא נכון**
10. הטוקבק הוא דרך של תגובת גולשים לכתוב באינטרנט. **נכון** / לא נכון
11. בדיקטטורה יש עיתונות חופשית. נכון / **לא נכון**
12. השימוש באינטרנט מחליש את מעמדה של העיתונות הכתובה. **נכון** / לא נכון

בהצלחה!